

Policy MEMO 2

Sarajevo, juli 2015.

ZEMALJSKI MUZEJ BOSNE I HERCEGOVINE

Sadržaj:

1. *Uvod*
2. *Pravni status-osnivačka prava Zemaljskog muzeja BiH*
 - 2.1. *Nepreuzimanje osnivačkih prava*
 - 2.2. *Nadležnosti u oblasti kulture i Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini*
 - 2.3. *Pokušaji rješavanja pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH*
3. *Finansiranje Zemaljskog muzeja BiH*
 - 3.1. *Dosadašnja praksa*
 - 3.1.1. *Bosna i Hercegovina*
 - 3.1.2. *Federacija Bosne i Hercegovine*
 - 3.1.3. *Da li je Zemaljski muzej javna ustanova po standardima Europske unije?*
 - 3.2. *Mogući načini finansiranja*
 - 3.2.1. *Finansiranje – državni nivo*
 - 3.2.2. *Finansiranja – BiH – Federacija BiH – Kanton Sarajevo – Grad Sarajevo – Općina Centar*
 - 3.2.3. *Primjeri u uporednoj praksi*
4. *Menadžment Zemaljskog muzeja BiH*
5. *Zaključak*

1. Uvod

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine najstarija je muzejska institucija u Bosni i Hercegovini. Osnovana je 1888. godine za vrijeme austrougarske vladavine, a od 04. oktobra 1913. godine smještena je u zgradi koja je dugo godina bila jedina u jugoistočnoj Evropi namjenski građena za tu svrhu. Radi se o kulturnoj instituciji koja svojim zbirkama i arhivskom građom materijalno svjedoči o istoriji ovih prostora.

Tokom svog dugogodišnjeg postojanja Zemaljski muzej BiH je postigao izuzetne rezultate kako na polju naučnoistraživačke i izdavačke, tako i na polju izložbene djelatnosti. Tako Zemaljski muzej danas baštini značajan dio kulturnog i nacionalnog naslijeđa svih naroda u Bosni i Hercegovini, razvrstanog u Arheološkom, Etnološkom te Odjeljenju prirodnih nauka. Zgrada Muzeja je pretrpjela značajna oštećenja za vrijeme ratnih dešavanja 1992.

- 1995. godine. Prestanak ratnih dešavanja, nažalost, nije označio kraj uništavanja i propadanja Zemaljskog muzeja BiH¹.

Dvadeset godina nakon Daytonu Zemaljski muzej BiH, ali i ostalih šest institucija kulture sa neriješenim pravnim statusom, a od značaja su za Bosnu i Hercegovinu, suočava se sa elementarnim egzistencijalnim problemima². Zemaljski muzej nikad u svojoj višedecenijskoj povijesti nije prolazio takvu agoniju kao u posljednje 3 godine. Danas, u drugoj deceniji 21. stoljeća, u zemlji koja je članica Vijeća Europe i pretenduje da bude u sastavu EU prostora u kojem se poštuju europski, civilizijski i demokratski standardi. Zbog pravnih i finansijskih problema Zemaljski muzej BiH je 04. oktobra 2012. godine bio prinuđen zatvoriti svoja vrata za javnost, kako bi ovim očajničkim potezom animirao inertne bh. vlasti da povuku poteze koje bi bilo logično očekivati u svakoj civiliziranoj zemlji. Odgovoran odnos prema vlastitom naslijeđu je nešto najmanje što se očekuje.

Pravno gledano osnovni problem svih „sedam institucija“, kako ih se kolokvijalno zove u javnosti, je njihov neriješen pravni status, odnosno nepreuzeta osnivačka prava, koji za sobom povlači i niz drugih problema, prije svega finansijskog karaktera. Riječ je dakle o sedam državnih institucija koje su ostale neriješenog pravnog statusa, a u prijašnjem društveno-političkom sistemu su kategorizirane kao «od značaja za RBiH».

Nepreuzimanje osnivačkih prava prouzrokovalo je i probleme koji se odnose na registraciju kod nadležnog suda, imenovanja organa upravljanja i rukovođenja, s obzirom da je to u isključivoj nadležnosti osnivača.

Zašto smo u ovoj analizi izabrali upravo Zemaljski muzej BiH? Zato što zbog veličine ove institucije, broja zaposlenih i troškova njenog godišnjeg održavanja, nije bilo moguće nastaviti preživljavati uz drakonski smanjena finansijska sredstva, što je djelimično bilo moguće za ostalih šest institucija. Također, smatramo da je policy i advocacy akcija za rješavanje statusa Zemaljskog muzeja BiH presudna i za stvaranje svijesti o važnosti javne podrške institucijama kulture i obrazovanja uopšte, te da bi eventualno rješavanje pitanja Zemaljskog muzeja BiH pokrenulo postupak rješavanja statusa i ostalih institucija kulture koje nemaju osnivača ni stalno finansiranje.

U nastavku je dat osvrt na pravni status Zemaljskog muzeja BiH i dosadašnju praksu njegovog finansiranja, decentralizaciju u nadležnostima u oblasti kulture. Dati su i neki prijedlozi za rješavanje pojedinih spornih pitanja daljeg djelovanja i funkcionisanja Zemaljskog muzeja BiH kao i primjeri u uporednoj muzejskoj praksi.

2. Pravni status-osnivačka prava Zemaljskog muzeja BiH

2.1. Nepreuzimanje osnivačkih prava

¹ Upravo je zgrada Zemaljskog muzeja u Sarajevu bila mjesto gdje je Predsjedništvo BiH održavalo svoje prve sastanke nakon Daytonu, a i prvi saziv Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine održavao je svoje prve sjednice u ovoj zgradi. Samo ta činjenica, čak i kad bi na trenutak zanemarili svo kulturno blago koje čuva ova ustanova, je više nego dovoljna da se država na adekvatan način prema toj instituciji odnosi.

² Institucije kulture sa neriješenim pravnim statusom, a koje su od značaja za društvo, kulturu i kulturno naslijeđe BiH su: Zemaljski muzej BiH, Biblioteka za slijepa i slabovidna lica BiH, Historijski muzej BiH, Kinoteka BiH, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH, Umjetnička galerija BiH.

Osnovni razlog trenutnog stanja i korijen svih problema koji su zadesili Zemaljski muzej BiH je neriješen pravni status ove institucije odnosno nepreuzimanje osnivačkih prava od strane države.

Uredbom sa zakonskom snagom o muzejskoj djelatnosti³ Zemaljski muzej BiH je, zajedno sa Historijskim muzejom BiH, Muzejom književne i pozorišne umjetnosti BiH i Umjetničkom galerijom BiH, definisan kao muzej od javnog interesa koji nastavlja rad kao javna ustanova⁴. Navedenom Uredbom je također propisano da se radi o ustanovi koja obavlja muzejsku djelatnost u javnom interesu države.

Član 1 Uredbe sa zakonskom snagom o ustanovama propisuje da se ustanova osniva za obavljanje djelatnosti obrazovanja, nauke, kulture, fizičke kulture, zdravstva, dječije zaštite, socijalne zaštite, socijalne sigurnosti i drugih djelatnosti utvrđenih zakonom, ako cilj obavljanja djelatnosti nije sticanje dobiti.

Član 53 stav 1 alineja 1 iste Uredbe propisuje da će postojeće radne organizacije koje obavljaju djelatnosti iz člana 1 ove Uredbe nastaviti rad kao ustanove⁵. Imajući u vidu član 1 ove Uredbe jasno je da se nastavak rada u smislu člana 53 odnosi i na ustanove koje djeluju u oblasti kulture.

Članom 57 iste Uredbe propisano je da će zakoni kojima se uređuju odnosi u gore navedenim djelatnostima uskladiti sa njom i to u roku od šest mjeseci od njenog stupanja na snagu.

Izuzetno značajna odredba za institucije kulture je odredba člana 58 stav 2 Uredbe o ustanovama kojim je propisano da ustanove koje obavljaju djelatnosti odnosno poslove od posebnog društvenog interesa, a čiji osnivač nije preduzeće, danom stupanja na snagu Uredbe nastavljaju rad kao javne ustanove u državnoj svojini.

Sagledavajući ovu odredbu u odnosu sa odredbom člana 25 Uredbe sa zakonskom snagom o muzejskoj djelatnosti koji propisuje da je Zemaljski muzej BiH muzej od javnog interesa koji obavlja muzejsku djelatnost u javnom interesu države, te da prava osnivača prema muzejima od javnog interesa za Republiku vrši Skupština Republike Bosne i Hercegovine, nedvosmisleno je da je Zemaljski muzej institucija u vlasništvu države Bosne i Hercegovine, a da njegova osnivačka prava vrši državno zakonodavno tijelo.

Shodno članu 61 stav 1 Uredbe sa zakonskom snagom o ustanovama, Skupština RBiH je bila obavezna da u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu zakona kojim se uređuju odnosi u djelatnostima iz člana 1. Uredbe (među kojima je i oblast kulture) odluči o zadržavanju odnosno preuzimanju prava osnivača javnih ustanova.

³ Čl. 25, Sl. list RBiH, 13/93, 20/93 i 13/94.

⁴ Čl. 25 Uredbe:

«Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej književne i pozorišne umjetnosti BiH i Umjetnička galerija BiH (u daljem tekstu: muzeji od javnog interesa za Republiku) nastavljaju rad kao javne ustanove koje obavljaju muzejsku djelatnost u javnom interesu Republike.»

Prava osnivača prema muzejima od javnog interesa za Republiku vrši Skupština Republike Bosne i Hercegovine.»

⁵ Čl. 53 st. 1: *«Danom stupanja na snagu ove uredbe: - postojeće radne organizacije koje obavljaju djelatnosti iz člana 1. ove uredbe nastavljaju rad kao ustanove, u skladu sa zakonom;...»*

U slučaju nepreuzimanja osnivačkih prava, Uredbom je propisana obaveza da se, po tržišnim vrijednostima, ponudi drugim pravnim i fizičkim licima preuzimanje prava osnivača nad tom ustanovom i to u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu zakona kojima se uređuje odgovarajuća oblast. Ukoliko bi se desilo da se ni na ovaj način ne preuzmu osnivačka prava određene ustanove od strane drugog fizičkog ili pravnog lica, Uredba je obavezivala Skupštinu RBiH (odnosno skupštine opštine ili skupštine gradske zajednice u zavisnosti o kojem nivou vlasti je riječ) da donese akt o prestanku rada javne ustanove⁶. Dakle, pozitivni pravni propisi nisu ostavljali mogućnost bilo kakvih pravnih praznina ili vakuuma u procesu rješavanja pravnog statusa ovih ustanova.

Bez obzira na dosadašnju nemogućnost iznalaženja konsenzusa između svih strana koje učestvuju u pokušajima rješavanja ovog problema, činjenica je da su se sve dosadašnje vlasti oglušile o svoju ustavnu i zakonsku obavezu, jer se do danas nisu očitovale u bilo kojem smislu o institucijama kulture od značaja za BiH.

Ignorirale su dakle svoju obavezu kao i ustavne odredbe, a posebno odredbu tačke 2 Dodatka II na Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini koji propisuje kontinuitet pravnih propisa tj. propisuje da će svi zakoni, propisi i sudski poslovnici, koji su bili na snazi na teritoriji Bosne i Hercegovine u trenutku kada je Ustav stupio na snagu, ostati na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom dok drugačije ne odredi nadležni organ vlasti Bosne i Hercegovine.

Upravo je ovakav ignorantski stav svih dosadašnjih vlasti spram propisa vlastite države i nepreuzimanje osnivačkih prava, doveo ove institucije u nezavidan položaj.

2.2. Nadležnosti u oblasti kulture i Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini

Stupanjem na snagu Aneksa IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini došlo je do jake decentralizacije nadležnosti u oblasti kulture.

U samom tekstu Ustava Bosne i Hercegovine ne tretira se oblast kulture. Ali, tačka 2 Dodatka II na Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisuje da će svi zakoni, propisi i sudski poslovnici, koji su bili na snazi na teritoriji BiH u trenutku kada je Ustav stupio na snagu, ostati na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom dok drugačije ne odredi nadležni organ vlasti BiH.⁷

Kada je riječ o kulturi, Ustav Bosne i Hercegovine se u svojoj preambuli poziva, između ostalih, na Međunarodne paktove o građanskim i političkim pravima, odnosno o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima⁸. Također, Aneks I na Ustav BiH taksativno

⁶ Čl. 62 st. 1 i 2 Uredbe sa zakonskom snagom o ustanovama.

⁷ A. Ohranović, *Kultura i kulturno-historijsko naslijeđe u Bosni i Hercegovini: Zakonodavno-pravni okvir*, s. 2. Izvor: http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Amra_Ohranovic1.pdf.

⁸ ³ "(...) *Inspirisani Univerzalnom Deklaracijom o ljudskim pravima, Međunarodnim paktovima o građanskim i političkim pravima, odnosno o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, i Deklaracijom o pravima lica koja pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava (...)*".

navodi dodatne sporazum o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, među kojima je i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Član 15 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima⁹ propisuje, između ostalog, da države članice ovog pakta priznaju svakom pravo da učestvuje u kulturnom životu, kao i da mjere koje države članice ovog pakta budu poduzele u cilju osiguranja punog korištenja ovog prava moraju obuhvatiti mjere koje su potrebne za osiguranje očuvanja, razvitka i širenja nauke i kulture. Država Bosna i Hercegovina je u skladu sa navedenim obavezna da poduzima mjere s ciljem očuvanja, razvoja i širenja kulture.

Član III 1 Ustava BiH koji reguliše nadležnosti države, kulturu ne ubraja u isključivu nadležnost Bosne i Hercegovine.¹⁰ Isti član Ustava u tački 3 propisuje da sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima. Ipak, član III 5 Ustava BiH ostavlja mogućnost da Bosna i Hercegovina preuzme nadležnost u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta. Ostavljena je i ustavna mogućnost da dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi za vršenje ovih nadležnosti. Ovakva saglasnost entiteta, međutim, do danas nije postignuta za oblast kulture.

Što se tiče nadležnosti u oblasti kulture u Republici Srpskoj, Amandman XXXII tačka 12 na član 68 Ustava Republike Srpske propisuje da Republika Srpska uređuje i osigurava brigu o djeci, omladini, obrazovanju, kulturi i zaštiti kulturnih dobara. Time je u Republici Srpskoj oblast kulture stavljena u nadležnost entiteta.

Što se tiče većeg bosanskohercegovačkog entiteta, članom III 4 Ustava Federacije BiH propisano je da kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti, te da su posebno nadležni za utvrđivanje i provođenje kulturne politike. Bitno je napomenuti da kanton, shodno članu V 1 2 Ustava Federacije BiH može prenijeti svoje ovlaštenje na općinu i grad na svojoj teritoriji ili na federalnu vlast. Istim članom propisana je dužnost kantona da svoja ovlaštenja u oblasti kulture prenese na općinu ili grad na svojoj teritoriji ako u pogledu nacionalnog sastava većinsko stanovništvo te općine, odnosno grada nije većinsko stanovništvo u kantonu kao cjelini.¹¹

⁹ Izvor:

<http://www.unmikonline.org/regulations/unmikgazette/05bosniak/BIIntCovEcSocCulRights.pdf>

¹⁰ Član III "Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta"

1. Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Sljedeća pitanja su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

a) Vanjska politika. b) Vanjskotrgovinska politika. c) Carinska politika. d) Monetarna politika, kao što je predviđeno članom VII. e) Finansiranje institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine. f) Politika i regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila. g) Provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnihopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom. h) Uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava. i) Regulisanje međuentitetskog transporta. j) Kontrola vazdušnog saobraćaja".

¹¹ V Kantonalne vlasti; 1. Opće odredbe; Član 2: «(1) Svaki kanton može prenijeti svoje ovlaštenje na općinu i grad na svojoj teritoriji ili na federalnu vlast. (2) Svaki kanton može na općinu i grad na svojoj teritoriji prenijeti ovlaštenja u vezi sa obrazovanjem, kulturom, turizmom, lokalnim

U Federaciji postoji dakle mogućnost da se kultura prenese i na viši ili niži nivo vlasti, odnosno obaveza da se nadležnosti u kulturi sa kantona prenesu na onu općinu/grad u slučaju kada većinsko stanovništvo u nacionalnom smislu u općini/gradu nije i većinsko u kantonu kojem pripada.

Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave¹² osnovano je Federalno ministarstvo kulture i sporta koje, shodno članu 16 u svojoj nadležnosti, između ostalih ima i koordinirajuću ulogu u oblasti kulture i kulturno-historijskog naslijeđa¹³.

Kao posljedica svih navedenih ustavnih odredbi u Bosni i Hercegovini danas djeluje 13 ministarstava koja u svojoj nadležnosti imaju oblast kulture i kulturne politike. To je prije svega Ministarstvo civilnih poslova BiH, koje je kroz Sektor za nauku i kulturu nadležno za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih organa vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture. Zatim su tu dva entitetska ministarstva: Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske te Federalno ministarstvo kulture i sporta. U Federaciji BiH djeluje i još 10 ministarstava kulture na nivou kantona.

Uz navedena ministarstva u Brčko Distriktu imamo i Odjeljenje Vlade Brčko Distrikta za privredni razvoj, sport i kulturu sa svojim Pododjeljenjem za turizam, kulturu i sport.

Navedena fragmentiranost organa vlasti možda i ne bi imala negativne posljedice da između svih ovih organa vlasti postoji jasno utvrđen odnos koordinacije i subordinacije, te jedinstvena strategija i sistem djelovanja u oblasti kulture, što u BiH nije slučaj.

S ciljem sistematskog rješavanja nagomilanih problema u sektoru kulture, prioritet bi trebalo da bude i donošenje državnog Zakona o kulturi, a posebno Zakona o ustanovama kulture od značaja za Bosnu i Hercegovinu. Ovaj posljednji bi trebao da riješi problem nepreuzetih osnivačkih prava ustanova od značaja za državu uz otvaranje mogućnosti da se i nekim drugim ustanovama kulture dodijeli ovakav status.

2.3. Pokušaji rješavanja pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH

poslovanjem i humanitarnom djelatnošću te radiom i televizijom, a dužan je to učiniti ako u pogledu nacionalnog sastava većinsko stanovništvo te općine, odnosno grada nije većinsko stanovništvo u kantonu kao cjelini. (3) Svaki kanton može zaključivati međunarodne sporazume uz prethodnu saglasnost Parlamenta Federacije i Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, osim sporazuma one vrste za koje po zakonu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine njena saglasnost nije potrebna». Prvobitne odredbe ovog člana zamijenjene su Amandmanom XV na Ustav Federacije BiH.

¹² Sl. nov. FBiH, br. 19/03, 38/05, 02/06, 08/06, 61/06, 52/09 i 48/11.

¹³ Navedene činjenice bile su razlog za pokretanje postupka pred Ustavnim sudom BiH 2010. godine od strane predsjednice Federacije BiH. Njime se zahtijevala ocjena ustavnosti člana 16. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave kojim je utvrđena nadležnost Federalnog ministarstva kulture i sporta. Odlučujući o zahtjevu predsjednice Federacije BiH, Ustavni sud je donio presudu broj U-29/09 od 28.09.2010. godine (Sl. nov. F BiH, br. 80/10). Presudom je utvrđeno da odredbe člana 16 Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave nisu u skladu sa odredbama člana III 4 c) Ustava Federacije BiH, te naređeno njihovo usaglašavanje sa Ustavom. Upravo gore navedeni član 16 predstavlja izvršenje navedene presude Ustavnog suda BiH.

Dosadašnji pokušaji rješavanja problema pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH, ali i ostalih šest institucija, ostali su bez konkretnog rezultata. Na inicijative za njegovo rješavanje Ministarstvo civilnih poslova BiH se oglašavalo nenadležnim¹⁴.

Jedna od inicijativa bila je i preuzimanje osnivačkih prava Zemaljskog muzeja ali i ostalih institucija od strane države Bosne i Hercegovine. I ova inicijativa se upisala na spisak neuspješnih, uglavnom iz razloga što u ovim pregovorima učestvuju tri strane: Federacija BiH i Republika Srpska, te država BiH putem Ministarstva civilnih poslova kao koordinatora cjelokupnog procesa, od kojih sve tri imaju različite interese i mišljenje o tome da li i koje institucije kulture trebaju biti preuzete od strane države¹⁵.

Inicijativa koja je imala i najviše izgleda da urodi pozitivnim rezultatom, bila je i iniciranje da neke institucije kulture ostanu na državnom nivou, a da neke preuzmu entiteti odnosno kantoni. Tokom 2012. godine su na brojnim sastancima predstavnici svih sedam institucija kulture, Ministarstva civilnih poslova te kantonalni i federalni ministri kulture i obrazovanja, pokušavali iznaći rješenje ovog problema. Ono što je i nakon ovih sastanaka ostalo sporno jeste pitanje koje od ovih institucija će preuzeti država BiH, a koje će preuzeti neki od nižih nivoa vlasti.¹⁶

Tako su neki zahtjevi išli u pravcu da npr. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH, kao što je i sam Univerzitet u Sarajevu, bude na kantonalnom nivou, da se Kinoteka BiH pripoji Arhivu BiH, da osnivačka prava za Biblioteku za slijepa i slabovidna lica BiH preuzme neki niži nivo.

Iako je tada bilo dogovoreno i od svih pregovaračkih strana prihvaćeno da Zemaljski muzej BiH ostane na državnom nivou, za Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku BiH su izrečeni različiti stavovi tako da nije došlo do dalje konkretizacije postignutog sporazuma. I ovaj pokušaj rješavanja problema pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH upisao se na listu onih neuspješnih.

Vlada Federacije je također pred izbore 2014. godine pokušala sa privremenim mjerama koje bi dovele, prije svega, do otvaranja Zemaljskog muzeja. Tako je na svojoj 86. sjednici održanoj 06. novembra 2013. godine u Mostaru, razmatrala mogućnosti za rješavanje statusa ustanova kulture Bosne i Hercegovine. Riječ je o prijedlogu radne grupe da Vlada Federacije BiH privremeno preuzme prava na upravljanje i sufinansiranje rada ovih institucija.

Radna grupa¹⁷ koju je formirala Vlada Federacije BiH završila je rad zaključkom da Federacija BiH ne može preuzeti osnivačka prava za te institucije bez saglasnosti osnivača,

¹⁴ Izvori: <http://www.glassrpske.com/kultura/vijesti/Sredoje-Novic-Kultura-po-Ustavu-u-nadleznosti-entiteta/lat/67994.html>; <http://24sata.info//politika/142221-sredoje-novic-institucija-zakucana-daskama-odbila-350-000-km.html>

¹⁵ Izvori: <http://www.klix.ba/vijesti/bih/novic-sve-institucije-kulture-su-od-znacaja-za-bih/120116082>; <http://www.glassrpske.com/kultura/vijesti/Sredoje-Novic-Kultura-po-Ustavu-u-nadleznosti-entiteta/lat/67994.html>

¹⁶ Izvor: <http://www.bljesak.info/rubrika/kultura/clanak/kaplan-od-sedam-institucija-kulture-tri-ostaju-na-drzavnom-nivou/31942>

¹⁷ Vlada FBiH je na svojoj 82. sjednici održanoj 18. septembra 2013. godine u Mostaru, formirala Radnu grupu za izradu teksta Nacrta zakona kojim bi se trajno riješilo pitanje osnivačkih prava za

s obzirom da je osnivač tih institucija država BiH, odnosno Skupština Republike BiH. Predložila je Vladi da uputi zahtjev Vijeću ministara BiH za davanje saglasnosti za privremeno preuzimanje finansiranja, odnosno sufinansiranja i upravljanja tim institucijama. Zatim bi Vijeće ministara BiH iniciralo da se pred Parlamentarnom skupštinom BiH pokrene pitanje trajnog rješavanja finansiranja tih institucija - iz budžeta BiH ili davanjem saglasnosti Federaciji BiH za preuzimanje osnivačkih prava nad tim institucijama.

Ovakvo rješenje bi bilo na snazi dok se državnim zakonom trajno ne riješi njihov status. Na sjednici je zaključeno da će Vlada Federacije BiH uputiti Vijeću ministara BiH zahtjev za saglasnost za privremeno preuzimanje upravljačkih prava i sufinansiranje ovih institucija. S ciljem realizacije ovog zaključka, federalni ministar obrazovanja i federalni ministar kulture i sporta su u decembru 2013. godine uputili takvu inicijativu ministru civilnih poslova BiH, a s ciljem definiranja statusa institucija kulture od značaja za BiH te ispitivanja mogućnosti njihovog finansiranja i sa državnog nivoa. Nažalost, bilo kakva reakcija sa državnog nivoa na upućeni zahtjev je izostala. Imajući u vidu političke odnose koji su u to vrijeme bili na sceni, kao i cjelokupan politički kontekst koji prati navedene institucije, jasno je da Vlada FBiH nije imala ozbiljnu namjeru kod rješavanja ovog problema. Bilo je to samo odgađanje suočavanja s problemom, odnosno igrokaz političkih aktera kojim se odgovornost želi prebaciti na nekog drugog, a istovremeno se u javnosti predstavljati kao odgovoran i brižan zaštitnik bh. kulturne baštine.

U tom svjetlu, kao i ozračju općih izbora u BiH koji su se približavali treba sagledati i posljednji pokušaji rješavanja pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH kada je Vlada FBiH na svojoj 112. sjednici održanoj 28. aprila 2014. godine, donijela Rješenje o privremenom imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Zemaljskog muzeja BiH¹⁸. Rješenjem je Haris Pašović imenovan za predsjednika a Jakob Finci i Srđa Hrisafović za članove Upravnog odbora i to na period od tri mjeseca. S obzirom na to da tačka III Rješenja propisuje da rješenje stupa na snagu danom donošenja odnosno 28. aprila 2014. godine, mandat privremenog Upravnog odbora istekao 28. jula 2014. godine. Upravni odbor je bio imenovan s ciljem stvaranja osnovnih pretpostavki za otvaranje Zemaljskog muzeja za posjetioce.

Na ovakav Vladin pokušaj rješavanja problema kroz imenovanje privremenog Upravnog odbora, reagirali su i zaposlenici Zemaljskog muzeja organizirajući 30. aprila 2014. godine, konferenciju za medije na kojoj su istakli da **Vlada Federacije nije imala zakonsko uporište da imenuje Upravni odbor, čak ni na privremenoj osnovi, jer nije njen osnivač**. Iz navedenog razloga, uposlenici su najavili da će tražiti da se odluka Vlade suspenduje sve do okončanja postupka na Općinskom sudu pokrenutog po tužbi

Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, Umjetničku galeriju Bosne i Hercegovine, Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku i Biblioteku za slijepe i slabovidne osobe.

Izvor: http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica.php?sjed_id=315&col=sjed_saopcenje

¹⁸ Sl. nov. FBiH, br. 35/14 od 09.05.2014. godine.

Zemaljskog muzeja BiH protiv BiH, Federacije BiH i Kantona Sarajevo, a sve kako bi se riješilo pitanje nadležnosti nad Muzejom.¹⁹

Zadatak novoimenovanog privremenog upravnog odbora, u skladu sa tačkom II Rješenja bio je da, u roku od 30 dana, uz saglasnost Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje vršioca dužnosti direktora Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine.

I pored činjenice da se radilo o imenovanju upravnog odbora protivno pozitivnim zakonskim propisima, jer Vlada FBiH nije prethodno preuzela osnivačka prava, Upravni odbor nije realizirao niti jedan zadatak koji se od njega očekivao. Privremeni upravni odbor se navodno, sastajao nekoliko puta i pripremao sve potrebne dokumente radi izlaska iz krizne situacije. Članovi Privremenog upravnog odbora iznosili su i navode da u slučaju Zemaljskog muzeja BiH, odnosno njegovog zatvaranja, vjerovatno postoji mnogo kršenja zakona, pa čak i kriminalnih radnji. Čak se iznosilo i da nedostaje dobre volje uposlenika muzeja koji su sasvim bespravno zatvorili muzej, a da prethodno nisu proglasili štrajk.²⁰

U junu mjesecu 2014. godine istražitelji Tužilaštva BiH ušli su u zgradu Zemaljskog muzeja BiH s ciljem provjere i pregleda dokumentacije o poslovanju ove institucije i izvršenja uvida u stanje eksponata.

Ulazak Tužilaštva u Zemaljski muzej BiH pozdravljen je od strane uposlenika pravdajući to nadom da će se konačno pronaći i definirati odgovorna lica za nastalu situaciju i utvrditi krivci za nerješavanje pitanja statusa i finansiranja ove institucije.

Međutim, od kada su istražitelji Tužilaštva BiH ušli u Muzej, niti jedan korak nije napravljen na rješavanju njegovog pravnog statusa. Iz tog razloga je Federalno ministarstvo kulture i sporta pomoć zatražilo od pravosudnih institucija Kantona Sarajevo i Federacije BiH, sa zahtjevom da se vrata Zemaljskog muzeja BiH otvore. U Ministarstvu smatraju da je ovaj nacionalni spomenik gotovo dvije godine nezakonito zatvoren, te da su pojedini uposlenici počinili krivična djela.²¹

Svi akteri u sporu – radnici, Federalno ministarstvo kulture, pa i članovi Upravnog odbora čekaju da pravosudne institucije urade svoj posao te da se konačno očituje neki od nivoa vlasti ko je nasljednik odnosno ko će preuzeti osnivačka prava muzeja a time i njegovo finansiranje.

Mandat Privremenog upravnog odbora u međuvremenu je i istekao a da nije poslužio svrsi zbog koje je i imenovan. Vrata Zemaljskog muzeja BiH i dalje su zatvorena, a problem pravnog statusa i finansiranja nije riješen.

Nesporno je da je rješavanje pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH, ali i ostalih šest kulturnih institucija, postalo politički problem i da nema političkog interesa da se on riješi.

Rješenje ovog problema mora biti rezultat konsenzusa svih zainteresiranih strana i mora se hitno iznaći jer će nerješavanje pravnog statusa institucije kulture i nemar društva i države prema nositeljima bosanskohercegovačkog kulturnog, historijskog i umjetničkog

¹⁹ Izvor: <http://www.klix.ba/vijesti/kultura/uposlenici-neka-se-vlada-fbih-proglasi-osnivacem-zemaljskog-muzeja/140430076>.

²⁰ Izvor: <http://www.klix.ba/vijesti/kultura/finci-u-zemaljskom-muzeju-ima-mnogo-kršenja-zakona-i-kriminalnih-radnji/140605033>.

²¹ Izvor: <http://bih-x.info/ko-drzi-zemaljski-muzej-bih-kao-taoca/>.

blaga, dovesti do njegovog propadanja i gubitka, a humanitarna kriza sa radnicima koji ne dobijaju primanja niti imaju zdravstveno osiguranje, se samo dodatno produbljuje.

3. Finansiranje Zemaljskog muzeja BiH

3.1. Dosadašnja praksa

3.1.1. Bosna i Hercegovina

Problem koji je neminovno posljedično vezano za neriješen pravni status Zemaljskog muzeja BiH jeste i problem njegovog finansiranja.

Finansiranje potreba i interesa u kulturi organizirano je kroz princip javnog konkurisanja, na način da jednom godišnje raspisuje javni konkurs od strane organa vlasti na raznim nivoima na kojem pravni subjekti kulturnog sektora iskazuju svoje potrebe kroz projekte i programe sa kojima se aplicira na konkurs²². Tremini objavljivanja konkursa nisu precizno određeni, tako da se svake godine objavljuju u različitim terminima (obično prva polovina godine). Konkursi na različitim nivoima vlasti se također objavljuju u različitim i međusobno neusklađenim terminima.

Razne komisije, primjenjujući opće i posebne kriterije ocjenjuju pristigle projekte i programe. Samo oni projekti koje nadležna komisija ocijeni kao da se «od značaja» dobijaju finansijska sredstva. Pri tome su opći i posebni kriteriji na osnovu kojih se vrši procjena aplikacija neujednačeni i razlikuju se u zavisnosti od organa vlasti koji konkurs raspisuje.

Pored činjenice da se kulturne potrebe zadovoljavaju uglavnom kroz konkursne procedure za konkretne projekte, ono što je podjednako problematično u ovakvom vidu finansiranja jesu i sastavi i djelovanja komisija koje ocjenjuju aplicirane projekte. Komisije se imenuju odlukom resornih ministara i sačinjavaju je državni službenici resornog ministarstva. U navedene komisije bi ipak trebali biti uključeni i neovisni eksperti iz oblasti kulture, i njihov rad bi u potpunosti morao biti transparentan. Uz navedeno, isplata tekućih transfera zavisi od dinamike priliva finansijskih sredstava u budžet i ona ne predstavlja prioritet u isplatama iz budžeta, tako da isplate dodijeljenih sredstava mogu kasniti i po nekoliko mjeseci.

Ovakvim načinom organiziranja konkursne procedure i primjenom jedinstvenih kriterija, te praćenjem realizacije i namjenskog utroška dodijeljenih sredstava, iskristalizirali bi se kvalitetni programi i projekti i doveli bi do stvaranja reprezentativnih proizvoda u oblasti kulture.

Upravo na gore opisani način finansirano je djelovanje Zemaljskog muzeja BiH sve do 2010. godine. Do 2010. Zemaljski muzej je primao grant Ministarstva civilnih poslova BiH i tako pokrivao troškove poslovanja. Međutim, Vijeće ministara od 2011. godine mijenja svrhu za koju se može aplicirati u okviru granta. Tako je od 2011. godine u okviru ovog granta moguće aplicirati samo za sufinansiranje projekata u oblasti kulture u Bosni i Hercegovini.

²² A. Ohranović, *Institucije kulture u Bosni i Hercegovini*, Sveske za javno pravo br. 11, Sarajevo 2013, s. 56.

Ministarstvo civilnih poslova BiH bi, sve do 2011. godine, jednom godišnje raspisivalo konkurs za dodjelu grant sredstava i to kroz «Pomoći u sufinansiranju institucija kulture u BiH», te konkurs za dodjelu grant podrške za «Međunarodnu saradnju u oblasti kulture». Konkursi se na istom principu raspisuju i na federalnom nivou. Dakle, finansiranje Zemaljskog muzeja se do unazad 4 godine vršilo putem granta. Institucija nije bila finansirana na uobičajeni budžetski način, kroz njegovo direktno uvrštavanje u Budžet bilo kojeg nivoa vlasti u BiH.

Sredstva koja su dobijana na ovaj način pokrivala su cca. 60% potreba finansiranja redovnih potreba za djelovanje Muzeja (oko 800.000,00 KM), dok bi ostatak finansijskih sredstava Muzej dobijao od drugih nivoa vlasti te obezbjeđivao kroz razne projekte, iznajmljivanjem prostora, prodajom ulaznica i sl.

Tako je u 2009. godini Ministarstvo civilnih poslova za Zemaljski muzej BiH izdvojilo 850.000,00 KM, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke 89.000,00 KM a Ministarstvo za kulturu i sport Kantona Sarajevo 168.000,00 KM. Dakle, ukupan iznos dodijeljen Zemaljskom muzeju BiH u 2009. godini iznosio je: 1.107.000,00 KM.

Godine 2011. i 2012. Zemaljski muzej nije dobio sredstva koja su se mogla koristiti za obavljanje redovne djelatnosti, plaće i druge materijalne troškove i tada započinje prava agonija kolektiva ove najstarije i najznačajnije naučne i kulturne ustanove u BiH.

Naime, 2012. godine uslovi za dodjelu finansijskih sredstava od strane Ministarstva civilnih poslova su izmijenjeni u odnosu na dosadašnje godine. Konkurs je bio raspisan isključivo za projekte (Grant: Sufinansiranje projekata institucija kulture u Bosni i Hercegovini) i to u maksimalnom iznosu od 350.000,00 KM po ustanovi. S obzirom na to da je ukinut grant za redovnu djelatnost i s obzirom na činjenicu da se maksimalno 20% sredstava dobijenih za konkretan projekat mogao iskoristiti za administrativne potrebe i plaće, Zemaljski muzej BiH nije niti aplicirao na konkurs. Pored toga, propisani gornji limit finansijskih sredstava ne bi bio dostatan da pokrije ni one najosnovnije potrebe Zemaljskog muzeja na godišnjem nivou. Naime, prema riječima Adnana Busuladžića, minimalni iznos finansijskih sredstava koji je potreban za funkcioniranje Zemaljskog muzeja na godišnjem nivou je 1.4 miliona KM.²³

Upravo je te godine u oktobru mjesecu, a nakon što su bili iscrpljena sva finansijska sredstva sa kojima je raspolagao, Zemaljski muzej BiH zatvorio svoja vrata za javnost. Bila je to direktna posljedica ukidanja granta od strane Ministarstva civilnih poslova, odnosno Vijeća ministara BiH.

3.1.2. Federacija Bosne i Hercegovine

Zemaljski muzej BiH je također djelimično finansiran i putem tekućih transfera Federalnog ministarstva kulture i sporta.

Tako je za Zemaljski muzej BiH u 2012. godini²⁴ iz tekućih transfera Federalnog ministarstva kulture i sporta izdvojeno ukupno 142.000,00 KM kao finansijska podrška za

²³ Izvor: <http://www.abc.ba/novost/13017/zemaljski-muzej-devet-mjeseci-pod-kljucem>.

²⁴ Izvor: <http://www.fmks.gov.ba/download/2012/pregledkorisnikasredstava/ministarstvo/Pregled%20utroska%20sredstava%20transfera%202012.pdf>.

rad institucija. U 2013. godini²⁵ je taj iznos spao na 61.000,00 KM, od kojih je 56.000,00 KM izdvojeno za rad institucije, a 5.000,00 KM za realizaciju projekta pod nazivom Zemaljski muzej BiH u školama Federacije BiH.

Ovdje je bitno da se iz Budžeta Federacije BiH je kroz tekuće transfere Federalnog ministarstva kulture i sporta samo u 2012. godini²⁶ dodijeljeno preko 7.000,000 KM za oblast kulture. Evidentno je i da se sa federalnog nivoa izdvajaju značajna finansijska sredstva za ovu oblast. Problem je u ovom slučaju prevelika disperzija sredstava tj. veliki broj korisnika ovih sredstava.

U Budžetu Federacije BiH za 2014. godinu²⁷ – Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, u ekonomskom kodu Tekući transferi neprofitnim organizacijama – Transfer za institucije nauke i kulture od značaja za BiH, predviđena su sredstva za institucije od značaja za BiH, u ukupnom iznosu od 800.000,00 KM.

Iz tih sredstava je u 2014. godini, na osnovu Odluke Vlade FBiH o usvajanju Programa utroška sredstava s kriterijima raspodjele sredstava tekućih transfera utvrđenih Budžetom Federacije BiH za 2014. godinu Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke²⁸, Zemaljskom muzeju odobreno je 300.000,00 KM. Sredstva su shodno Odluci namijenjena za sufinansiranje troškova plata te ostalih materijalnih troškova Zemaljskog muzeja BiH. Naglašavamo, radi se o tek 21% od ukupnih godišnjih potreba za normalno funkcioniranje muzeja.

3.1.3. Da li je Zemaljski muzej javna ustanova po standardima Europske unije?

Javna ustanova je svaka organizacija, čiji se bilo koji troškovi djelomično financiraju iz državnog budžeta, bilo iz izvora centralne, regionalne ili lokalne vlasti, odnosno ona čiji se troškovi financiraju iz javnih izvora financiranja dobivenih putem zakonski utvrđenih poreza, kazni ili naknada, te takva organizacija ne treba prolaziti kroz postupak prijavljivanja na natječaj za dodjelu sredstava jer bi to moglo rezultirati neodobravanjem sredstava.

Organizacije koje ovise o državnoj novčanoj podršci i istu dobivaju svake godine, ali u slučaju kod kojih postoji barem teoretska mogućnost za nedobivanje podrške, smatraju se privatnim organizacijama.²⁹

Ako uzmemo u obzir dosadašnji način financiranja Zemaljskog muzeja, čak i one godine kada je tih grantovskih sredstava bilo dovoljno za normalan rad, a imajući u vidu navedeno definiciju javnih ustanova koja važi za EU programe i fondove, s punim pravom postavljamo pitanje čija ustanova je Zemaljski muzej? Javna ustanova po ovo definiciji definitivno nije!

²⁵ Izvor:

<http://www.fmks.gov.ba/download/2013/pregledkorisnikasredstava/ministarstvo/pregled.pdf>.

²⁶ Budžet Federacije BiH, Sl. nov. FBiH, br. 03/12 i 77/12.

²⁷ Sl. nov. FBiH, br. 99/13, 31/14, 45/14, 66/14.

²⁸ Sl. nov. FBiH, br. 25/14 i 52/14.

²⁹ Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, European Commission, Programme Guide Culture Programme (2007 – 2013), p. 42, May 2010.

3.2. *Mogući načini finansiranja*

3.2.1. *Finansiranje – državni nivo*

Trajno rješenje finansiranja Zemaljskog muzeja BiH podrazumijeva rješavanje njegovog pravnog statusa preuzimanjem osnivačkih prava od strane države. Prijedlog je da to bude donošenje Zakona o Zemaljskom muzeju BiH, slično rješenje kao i u slučaju Arhiva BiH, koji je 1947. godine osnovan kao samostalna državna ustanova³⁰.

Naime Zakonom o arhivskoj građi i Arhivu BiH³¹ regulisan je pravni status Arhiva BiH te je uređeno evidentiranje, prikupljanje, preuzimanje, čuvanje, zaštita, sređivanje, obrada, uvjeti korištenja, istraživanje i publiciranje arhivske građe iz nadležnosti Arhiva Bosne i Hercegovine.

Članom 1 Zakona propisano je da Arhiv BiH nastavlja sa radom kao institucija Bosne i Hercegovine čime je osiguran kontinuitet njegovog postojanja na državnom nivou. Također je članom 36 Zakona osigurano njegovo budžetsko finansiranje.

Zemaljski muzej BiH bi tada, kao institucija države BiH, morao biti uvršten u Budžet institucija i međunarodnih obaveza BiH. Dakle, finansijska sredstva za njegovo funkcioniranje bi se u većem procentu trebala obezbjeđivati iz Budžeta, dok bi neki manji procenat mogao biti obezbjeđivan kroz projekte, prodajom ulaznica, ili drugim oblikom tržišnog djelovanja Muzeja.

Imajući u vidu da je to u složenim političkim okolnostima u našoj zemlji dug i kompliciran put, a u slučaju Zemaljskog muzeja nužno je hitno reagovati, jedno od rješenja je i postizanje političkog dogovora više nivoa vlasti (država-entiteti-kantoni-općine-grad) uz pisanu garanciju i jasno preciziranim iznosima o grantovskom sufinansiranju do konačnog rješenja pravnog statusa.

3.2.2. *Finansiranja – BiH – Federacija BiH – Kanton Sarajevo – Grad Sarajevo- Općina Centar*

S obzirom na težinu iznalaženja konsenzusa pregovaračkih strana, kao prelazno rješenje finansiranja Zemaljskog muzeja BiH, do preuzimanja osnivačkih prava, moglo bi se uvesti trostrano/četverostrano pa čak peterostrano finansiranje: BiH – Federacija BiH – Kanton Sarajevo – Grad Sarajevo - Općina. To bi podrazumijevalo procentualno učešće ovih nivoa vlasti u ukupnom finansiranju djelovanja Zemaljskog muzeja BiH.

Djelovanje Zemaljskog muzeja BiH bi se, s ciljem njegovog finansiranja, moglo proglasiti od interesa i za Federaciju BiH, Kanton Sarajevo, Grad Sarajevo te Općine Centar; izuzev države BiH jer je taj interes već postoji na osnovu pozitivnih zakonskih propisa. Te odluke bi se mogle donijeti na sljedeći način:

³⁰ Arhiv BiH osnovan je Uredbom Vlade Narodne Republike Bosne i Hercegovine, Sl. list NR BiH, br. 55/47.

³¹ Sl. gl. BiH, br. 16/01.

Federacija BiH

U cilju davanja većeg značaja Zemaljskom muzeju BiH i dodatnog fokusiranja javnosti na ovaj problem, Federalno ministarstvo kulture i sporta kao i Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke bi moglo inicirati donošenje odluke Vlade Federacije BiH³² o proglašenju djelatnosti Zemaljskog muzeja BiH od interesa za Federaciju BiH³³.

Donošenje odluke kojom bi se djelatnost Zemaljskog muzeja proglasila od značaja za Federaciju BiH predstavljalo bi odlučnost vlasti ka pokušaju konačnog rješavanja njegovog pravnog te finansijskog statusa. Odlukom bi se istovremeno definisala i obaveza uvrštavanja finansiranja dijela djelatnosti Zemaljskog muzeja u Budžet Federacije BiH³⁴.

Iznos koji bi se na ovaj način osigurao za Zemaljski muzej bi bio upotrijebljen u početnoj fazi za prioritete potrebe Muzeja, koji bi obuhvatali redovnu djelatnost i održavanje prostorija Muzeja, materijalne izdatke, kao i sredstva za investicije i investicijsko održavanje. Svakako, bila bi neophodna dublja analiza potreba Muzeja uz definiranje prioriteta u djelovanju. Izdvajanjem finansijskih sredstava omogućilo bi se postepeni oporavak i izlazak iz krize u kojoj se Zemaljski muzej našao.

Bosna i Hercegovina

Iniciranje donošenja slične odluke o proglašenju djelatnosti Zemaljskog muzeja BiH od interesa za Bosnu i Hercegovinu ne bi bili pravno opravdano jer bi se proturiječilo sa već postojećom obavezom BiH da preuzme osnivačka prava Zemaljskog muzeja BiH.

Članom 25 Uredbe sa zakonskom snagom o muzejskoj djelatnosti propisano je da je Zemaljski muzej BiH muzej od javnog interesa te da nastavlja rad kao javna ustanove koja obavlja muzejsku djelatnost u javnom interesu države. Prava osnivača prema muzejima od javnog interesa za Republiku vrši Skupština Republike BiH. Skupština R BiH je donijela i Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom³⁵ među kojima se nalazi i Uredba sa zakonskom snagom o muzejskoj djelatnosti³⁶.

³² Iz oblasti kulture i sporta, a na inicijativu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Vlada Federacije je na svojoj 68. sjednici održanoj 14. novembra 2012. godine donijela Odluku kojom je organiziranje Evropskog omladinskog olimpijskog festivala (EYOF) planiranog za 2017. godinu i trku FIS-a u organizaciji KJP "ZOI '84" Sarajevo d.o.o. proglasila od interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine (Sl. nov. FBiH, br. 100/12). Odluka je stupila na snagu 24.11.2012. godine. U samom tekstu Odluke nije definisana obaveza finansiranja ovih igara.

³³ Prijedlog odluke o proglašenju djelatnost Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine od interesa za Federaciju BiH:

I Vlada Federacije Bosne i Hercegovine proglašava djelatnost Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine od interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine. II Vlada Federacije BiH se obavezuje da će do konačnog rješenja pravnog statusa Zemaljskog muzeja BiH, osigurati finansijska sredstva koja će pokriti (određeni procenat ili fiksni iznos) finansijskih sredstava potrebnih za funkcionisanje Zemaljskog muzeja BiH na godišnjem nivou. III Sredstva iz tačke II ove Odluke odobravaju se iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za tekuću godinu. IV Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

³⁴ u ovom pasusu je navedeno na čiju inicijativu i ko donosi odluku. S obzirom da je riječ o odluci, to je u svakom slučaju izvršna vlast. Koliko traje procedura u uslovima i situaciji koja je realna u BiH je nemoguće predvidjeti-u idealnim uslovima vrlo kratko-do mjesec dana. Poništavanje odluke se vrši po proceduri po kojoj se i donosi. Vremensko važenje odluke se definiše odredbama odluke.

³⁵ Sl. I. RBiH 13/94.

³⁶ Čl. 1 st. 1 t. 270 Uredbe.

Članom 58 stav 2 navedene Uredbe propisano je da ustanove koje obavljaju djelatnosti odnosno poslove od posebnog društvenog interesa, a čiji osnivač nije preduzeće, danom stupanja na snagu Uredbe nastavljaju rad kao javne ustanove u državnoj svojini.

Iz navedenog proizilazi obaveza preuzimanja prava osnivača od strane države, tako da bi iniciranje donošenja neke „nove“ odluke o proglašenju javnog interesa bilo kontradiktorno i neusklađeno sa pozitivnim pravnim propisima. Također, odluka ima manju pravnu snagu od zakona, odnosno uredbe sa zakonskom snagom u konkretnom slučaju.

Kanton Sarajevo - Grad Sarajevo – Općina Centar (i ostale općine)

Vlada Kantona Sarajevo te Gradsko vijeće Grada Sarajeva³⁷ ali i Općinsko vijeće Općine Centar bi na isti način kao i Vlada Federacije, mogli donijeti Odluke kojima bi se djelatnost Zemaljskog muzeja BiH proglasila od interesa za Kanton Sarajevo odnosno Grad Sarajevo/Općinu, te preuzeti obavezu izdvajanja dijela finansijskih sredstava iz Budžeta u korist Zemaljskog muzeja BiH. U odluci bi mogli biti navedeni razlozi zbog kojih KS smatra Zemaljski muzej BiH institucijom od značaja, jer se ona nalazi na njegovoj teritoriji, a njen rad i funkcionisanje, u značajnoj mjeri poboljšava imidž Kantona/grada i obogaćuje njegovu kulturnu i turističku ponudu.

3.2.4. Primjeri u uporednoj praksi

Činjenica je da se i najveći državni/nacionalni muzeji u svijetu u svom finansiranju oslanjaju na budžetsko/državno finansiranje. Uz državno obazbeđivanje finansijskih sredstava, nerijetko su i sami muzeji u obavezi da vlastitim djelovanjem obezbijede neki procenat finansijskih sredstava odnosno da kroz vlastito tržišno djelovanje obezbijede pokriće nekog procenta godišnjih troškova svog poslovanja. Komercijalizacija djelovanja muzeja odnosno ostvarivanje profita ipak nije mjerilo opravdanosti njegovog postojanja.

Ono što je uočljivo na globalnom nivou, suprotno od Bosne i Hercegovine, jeste procvat muzejske djelatnosti, porast broja muzeja kao i broja posjetilaca. Reprezentativan primjer prepoznavanja značaja muzeja i njegovih privrednih efekata jeste Saadiyat Cultural District Abu Dhabi u potpunosti posvećen kulturi i umjetnosti sa objektima: Louvre Abu Dhabi, Zayed National Museum, Guggenheim Abu Dhabi i Performing Arts Centre te Maritime Museum.³⁸

Naime, međuvladin sporazum potpisan 6. marta 2007. godine između Francuske i Ujedinjenih Arapskih Emirata omogućio je izgradnju jedinstvenog i originalnog muzeja Louvre Abu Dhabi. Louvre Abu Dhabi kao jedinstveni i originalni muzej, povezuje Abu Dhabi i le Louvre u Francuskoj na nivou muzejske djelatnosti.

Sporazum je omogućio Ujedinjenim Arapskim Emiratima izgradnju jednog internacionalnog muzeja, čineći da Emirati postanu središnje mjesto dijaloga između civilizacija i kultura,

³⁷ Gradsko vijeće Grada Sarajeva je u toku 2014. godine donijelo ukupno 10 odluka o sufinansiranju kulturnih manifestacija od posebnog interesa za čije namjene je izdvojeno ukupno 154.000,00 KM (Sufinansirane manifestacije: 10. Internacionalni muzički festival "Bosna" (BIMF) u 2014. godini; 20. Sarajevo Film festival; 20. Sarajevske večeri muzike SVEM 2014; XXX Internacionalni festival Sarajevo Sarajevska zima 2014; "Oni su najbolji" 2014; Evropski festival dizajna 2014; 54. Internacionalni teatarski festival MESS 2014; 18. Jazz Fest Sarajevo 2014; 53. Sarajevski dani poezije; V Balet-fest Sarajevo 2014.).

³⁸ Izvor: <http://www.saadiyatculturaldistrict.ae/en/saadiyat-cultural-district/about/>.

uključujući i zapadne, srednjeistočne i azijske. Ujedno takav ugovor izgrađuje poseban kulturni odnos od kojeg će Emirati imati koristi posebno kada je u pitanju iskustvo i baština Republike Francuske.

Tendencije porasta broja posjetilaca na globalnom nivou pokazuje i grafikon najpopularnijih muzeja i galerija, objavljen od strane The Economist (Dailychart od 10. juna 2014. godine), sa brojem posjetilaca u 2012. i 2013. godini kao i preporučenom cijenom ulaznica³⁹:

Ove milionske cifre sa aspekta bosanskohercegovačkih muzeja su naravno nedostižne ali jasno ukazuju na tendencije na globalnom nivou.

Potpuno suprotna slika prisutna je u BiH, zapostavljeni muzeji, nebriga vlasti, rukovodstvo koje nije uvijek najstručnije, nepovezanost turističke ponude sa kulturnom te sveopće poimanje muzeja kao zastarjelih „parazitskih“ ustanova bivših društveno-političkih sistema.

I u drugim državama se muzeji susreću sa smanjivanjem budžeta za kulturu. Izuzetak nije ni Francuska gdje, nakon višegodišnjeg smanjivanja budžeta za kulturu, francuski muzeji moraju pronaći alternativna rješenja za očuvanje baštine. Tako uz korporativna sponzorstva, sve veći značaj dobija i tzv. crowdfunding⁴⁰. Crowdfunding (crowd =

³⁹Izvor: <https://www.facebook.com/TheEconomist/photos/a.10150279872209060.361054.6013004059/10152466389429060/>.

⁴⁰ Izvor: <http://www.goodmorningcrowdfunding.com/le-crowdfunding-nouvelle-solution-de-financement-pour-les-musees-0810144/>.

skupina/grupa i funding = finansiranje) podrazumijeva finansiranje koje čini skupina ljudi. Crowdfunding je način prikupljanja novca od brojnih donatora za određeni projekt ili određeni cilj, tj. proces dobijanja početnoga kapitala u svrhu financiranja novih poduhvata.

Ovakvim načinom iznalaženja dodatnih sredstava koriste se i najveći francuski muzeji, kao što je le Louvre, le musée d'Orsay (Muzej Orsej) ili le musée Rodin (Muzej Rodin). Tako je Muzej Rodin apelirao na privatne donacije s ciljem sticanja skulpture kipara Augusta Rodina *Celle qui fut la belle Heaulmière* kroz kampanju "Ulaznica sponzorstva 1 € za 1 Rodin". Kampanja je funkcionisala na principu dodavanja 1 eura uz kupovinu ulaznice u muzej čime je svaki posjetilac, kupac ulaznice, postajao pokrovitelj navedenog projekta.

Jasno je da svaki projekat (kupovina, obnova i sl.) ne može biti financiran putem crowdfunding-a. Bitno je pobuditi interes potrošača te predstaviti projekat kao simbol kulturne ustanove.

Isto tako, suočeni sa problemima nedostatnog finansiranja, le Louvre, le musée d'Orsay et le Château de Versailles (Palača Versailles) su najavili da će otvoriti svoja vrata za posjetioce sedam dana u sedmici. Iako se sindikati nisu složili sa ovom odlukom, Ministarstvo kulture se nada da bi jedan dan dodatnog otvaranja mogao pomoći da se prevaziđe budžetski deficit muzeja.

Nacionalni muzeji iz nadležnosti francuskog Ministarstva kulture i komunikacija (le Louvre, Musée d'Orsay i Orangerie, Nacionalni centar kulture i umjetnosti Georges Pompidou kao i muzej Quai Branly) su muzeji čije kolekcije pripadaju državi. Iz tog razloga, Ministarstvo kulture i komunikacija im plaća godišnju subvenciju za javne troškove usluga kako bi mogli ispunjavati svoju misiju.

U 2013. godini su tako u Ministarstvu kulture i komunikacija za ove namjene planirani sljedeći iznosi⁴¹:

Javna ustanova	Operativni budžet 2013.	Subvencije/grant u 2013.
Musée du Louvre	196.125.000,00 €	91.265.000,00 €
Musées d'Orsay et de l'Orangerie	41.264.000,00 €	10.562.000,00 €
Centre Georges Pompidou	119.939.000,00 €	67.138.000,00 €
Musée du Quai Branly	63.891.000,00 €	44.884.000,00 €

Primjer finansiranja sa više nivoa vlasti imamo u slučaju Javne ustanove kulturne suradnje "Centar Pompidou Metz," koja je u 2013. godini imala budžet u iznosu od 12.5 miliona

⁴¹ Izvor: <http://www.senat.fr/questions/base/2012/qSEQ120523602.html>.

eura. Njeno finansiranje je određeno općim aktom ustanove i u njemu učestvuju članovi ustanove kao i Metz Métropole⁴², regija Lorraine te grad Metz.

Sličan način finansiranja ima i Javna ustanova kulturne saradnje "Louvre-Lens", čiji su članovi regija Nord-Pas-de-Calais, departman Pas-de-Calais, Urbana zajednica Lens-Liévin, grad Lens, Louvre i država. Njen budžet u 2013. godini je iznosio 15.8 miliona eura i u njemu učestvuju regija, departman Pas-de-Calais i Urbana zajednica Lens-Liévin.

Što se tiče teritorijalnih muzeja u Francuskoj, oni djeluju po principu slobodne uprave lokalnih vlasti koja im garantuje upravljačku i finansijsku autonomiju. Država ne subvencionira rad ovakvih ustanova.

S ciljem ravnomyernog teritorijalnog razvoja kulture u svim regijama Francuske, na inicijativu države, nacionalni muzeji također provode inovativnu politiku strateškog partnerstva u regijama. Na taj način se povezuju kulturne institucije raznih regija u Francuskoj, kao npr. osnivanje Centra Pompidou-Metz i otvorenje u decembru 2012, muzeja Louvre u gradu Lens.

Ovaj pregled rada i financiranja muzeja u Francuskoj može nam dobro poslužiti da sagledamo kretanja na globalnom nivou, odnosno da se upoznamo sa načinom funkcioniranja velikih i u svjetskim razmjerama poznatih muzeja.

U slučaju BiH mnogo primjerenija i realnija je usporedba sa kretanjima u muzejskoj oblasti u zemljama regiona, npr. Srbija, Slovenija ili Hrvatska. Riječ je o manjim zemljama, sa manjim brojem stanovnika, manjim brojem turista, manjom ekonomskom moći i sa muzejima koji se ipak ne mogu po atraktivnosti, kako za posjetioce tako i za donatore, uspoređivati sa Musée du Louvre, British Muesum ili nekim drugim svjetski poznatim muzejima.

Republika Srbija ima 26 reprezentativnih muzeja na državnom nivou i svi se oni financiraju iz državnog budžeta (plate zaposlenih, tekući troškovi, nešto za programe i kapitalne investicije, infrastrukturu, otkup, konzervaciju i dr.). Radi boljeg uvida ovom prilikom navodimo samo nekoliko njih sa brojem stalno uposlenih.

Prirodnjački muzej u Beogradu: Osnivač R Srbije, 43 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Etnografski muzej: R Srbije vrši pravo osnivača, 64 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Istorijski muzej Srbije: Osnivač R Srbije, 34 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Muzej istorije Jugoslavije: Osnivač R Srbije, 27 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Muzej savremene umetnosti: Osnivač R Srbije, 58 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

⁴² Urbana zajednica Metz Métropole osnovana je 01.01.2002. godine i danas broji 235.000 stanovnika i 44 općine. Izvor: <https://www.metzmetropole.fr/presentation-metz-metropole.php>.

Muzej primenjenih umetnosti: Osnivač R Srbije, 37 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Muzej pozorišne umetnosti Srbije: Osnivač R Srbije, 14 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Muzej nauke i tehnike: Osnivač R Srbije, 21 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Muzej Vojvodine, Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine, 118 stalno zaposlenih, finansiranje osnovne djelatnosti 100% iz budžeta

Republika Slovenija⁴³ sve muzeje na državnom nivou financira iz državnog budžeta, a čak je i 30-tak regionalnih i opštinskih muzeja 90-tih godina prošlog stoljeća ušlo u program finansiranja sa državnog nivoa.

Neki od najpoznatijih muzeja u R Sloveniji su: Narodni muzej Slovenije, Slovenski etnografski muzej, Tehniški muzej Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije i Muzej novije zgodovine Slovenije. Svi ovi muzeji imaju mogućnost da ostvaruju dodatne prihode od ulaznica, međunarodnih projekata, donacija i slično, ali osnovna djelatnost (plaće zaposlenih, administracija, materijalni troškovi i jedan dio programskih aktivnosti) se obezbjeđuju iz javnih sredstava, tj. državnog budžeta.

Republika Hrvatska

Arheološki muzej u Zagrebu, Muzej Mimara, Etnografski muzej Zagreb, Hrvatski prirodoslovni muzej, Muzej suvremene umjetnosti, Hrvatski muzej arhitekture, Hrvatski povijesni muzej, Hrvatski športski muzej i Hrvatski školski muzej su samo neki od najpoznatijih i najvećih muzeja u R Hrvatskoj i svi oni imaju obezbjeđeno redovno finansiranje iz budžeta. To se, kao i u slučaju muzeja u R Sloveniji i R Srbiji, odnosi na osnovu djelatnost (plaće stalno zaposlenih, administracija, materijalni troškovi i dio programskih aktivnosti).

U tabeli koja slijedi donosimo pregled poslovanja 19 muzejskih ustanova u R Hrvatskoj koji ostvaruju redovno sufinansiranje sa nižih nivoa vlasti (grad, županija).

Pregled prihoda za 2013. godinu izražen u kunama

Red. Br.	Naziv ustanove	Prihodi iz budžeta	%	Broj zaposlenih
1.	Arheološki muzej Istre, Pula	3.665.896	22,6	49
2.	Arheološki muzej Zadar	4.814.293	69,3	32
3.	Dubrovački muzeji	2.572.961	19,1	76
4.	Gradski muzej Bjelovar	2.636.558	89,5	18
5.	Gradski muzej Karlovac	3.839.473	95,7	17
6.	Gradski muzej Požega	1.546.242	91,3	7
7.	Gradski muzej Sisak	2.873.560	75,3	26
8.	Gradski muzej Varaždin	4.582.804	76,7	32
9.	Gradski muzej Virovitica	1.008.958	76,0	7

⁴³ http://www.culture.si/en/Category:Museum_funding

10.	Gradski muzej Vukovar	3.480.325	21,5	14
11.	Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod	2.665.779	94,4	17
12.	Muzej Grada Crikvenice	1.151.378	92,1	2
13.	Muzej Like Gospić	2.195.495	68,4	25
14.	Muzej Slavonije Osijek	6.949.903	88,2	24
15.	Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb	15.800.211	74,6	40
16.	Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb	12.923.670	80,2	59
17.	Muzeji Hrvatskog zagorja Gornja Stubica	8.788.463	65,5	55
18.	Muzeji Ivana Meštrovića, Split	4.174.555	78,3	30
19.	Zavičajni muzej Slatina	424.447	43,8	2

I u ovom pregledu jasno se uočava da sredstava iz budžeta značajno participiraju u ukupnom budžetu tih muzeja. Pregled također pokazuje da nekoliko muzeja, a to su oni sa turistički atraktivnim ponudama, uspjevaju svoje prihode uvećati i do 80 posto.

4. Menadžment Zemaljskog muzeja BiH

Nerijetko se u javnosti i među kulturnim radnicima, te međunarodnim i lokalnim političkim poslenicima, čuje konstatacija o neophodnosti imenovanja novog menadžmenta Muzeja, te se u tome vidi jedan od ključnih rješenja sadašnje situacije u Zemaljskom muzeju BiH. Novog direktora bi trebao imenovati upravni odbor, kojeg menuje osnivač. Kako potonjeg nema, nije moguće imenovati direktora Zemaljskog muzeja BiH.

Međutim, sistematizacija radnih mjesta same institucije nudi moguće rješenje ove nedoumice - njome je naime predviđena pozicija zamjenika direktora za menadžment i marketing, te definisani kriteriji za izbor. Popunjavanje ove pozicije može se izvršiti na osnovu odluke sadašnjeg direktora, te to možda može predstavljati jak impuls za jačanje unutrašnjih kapaciteta ove institucije. Naravno, bilo bi neophodno obezbijediti sredstva za plaće i doprinose za ovo radno mjesto.

5. Zaključak

Zemaljski muzej BiH, osnovan 1888. godine, jedna je od sedam institucija od značaja za BiH, koje nemaju riješen pravni status. Niti jedan organ vlasti u BiH nije preuzeo osnivačka prava Zemaljskog muzeja zbog čega se muzej našao u najtežoj situaciji od njegovog osnivanja. Zbog takvog stanja, Muzej je zatvorio vrata za javnost 04. oktobra 2012. godine.

Shodno ustavnoj podjeli nadležnosti, utvrđenoj Aneksom IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kultura je prepuštena nižim nivoima vlasti - entitetima i kantonima. Rezultat toga je 14 državnih organa vlasti koji u svojoj nadležnosti imaju oblast kulture, nepostojanje državnih propisa i neujednačenost postojećih.

I pored ustavno i zakonski propisane obaveze državnih organa da riješe pravni status odnosno preuzmu osnivačka prava Zemaljskog muzeja BiH, do danas ni jedan nivo vlasti to

nije uradio. Nepreuzimanje osnivačkih prava za sobom povlači i nemogućnost zakonitog imenovanja organa upravljanja i rukovođenja ove institucije.

Međutim, imajući u vidu ustavnu podjelu nadležnosti, a posebno političku atmosferu koja vlada u BiH, nije za očekivati da bi se u skorije vrijeme mogao dobiti Zakon o Zemaljskom muzeju na državnom nivou.

Privremeno rješenje bi u takvom slučaju moglo biti postizanje političkog dogovora više nivoa vlasti (država-entiteti-kantoni-općine-grad) uz pisanu garanciju i jasno preciziranim iznosima o grantovskom sufinansiranju do konačnog rješenja pravnog statusa. Na ovaj način bi se privremeno riješilo finansiranje Zemaljskog muzeja BiH, ali i ostalih šest institucija kulture sa neriješenim pravnim statusom. U međuvremenu, svi relevantni politički akteri bi se obavezali da aktivno rade na donošenju Zakona o ZM na državnom nivou, a dobar primjer za to može biti rješavanje pitanja Arhiva BiH 2001. godine kojem je donošenjem Zakona o arhivskoj građi i Arhivu BiH osiguran pravni kontinuitet njegovog postojanja.

Na kraju, izuzetno važno je istaknuti da je BiH potpisnica većeg broja konvencija UNESCO-a i Vijeća Europe koje obavezuju svaku državu članicu da aktivno sudjeluje u zaštiti, očuvanju i promociji kulturnog naslijeđa.⁴⁴ Dakle, u ovom slučaju možemo govoriti i o preuzetim međunarodnim obavezama čije neispunjavanje ozbiljno šteti ugledu države i što bi moralo povlačiti određene posljedice i konsekvence za odgovorne institucije i pojedince za neispunjavanje tih obaveza. Tako je tokom posljednje posjete delegacije UNESCO-a koju je predvodila generalna direktorica Irina Bokova 03.07.2015. godine u razgovoru sa Predsjedavajućem Vijeća ministara BiH, dr Denisom Zvizdićem, ponovo aktualizirano pitanje Zemaljskog muzeja i naglašeno da je neophodno da se ova značajna institucija kulture što prije otvori za građane. A u kojoj mjeri je dobra saradnja sa UNESCO-m i usvajanje vrijednosti propisanih UNESCO konvencijama bitna za eurointegracijski put Bosne i Hercegovine najbolje potvrđuje činjenica da je pristupanje UNESCO konvenciji o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza iz 2005. godine bio jedan od uvjeta za potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Stoga je potpuno logičan zaključak da država sa zatvorenom najstarijom i najznačajnijom naučnom i kulturnom ustanovom nema pravo očekivati, ne samo da se može ozbiljnije uključiti na put EU integracija, već i da može predati kredibilnu aplikaciju za kandidatski status.

⁴⁴ Vidjeti prilog br.1. i 2.

PRILOG BR. 1. – Konvencije UNESCO-a o zaštiti i očuvanju kulturnog naslijeđa i kulturnim pravima

1. Konvencija o mjerama za zabranu i sprečavanje nedopuštenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara (1970)
2. Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (1972)
3. Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine (2001)
4. Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2003)
5. Konvencija o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza (2005)

PRILOG BR. 2. – Konvencije Vijeća Europe za oblast kulture, naslijeđa i krajolika

1. Europska konvencija o kulturi (Council of Europe European Treaty Series - CETS18), 1954, sukcesija (1994).
2. Europska konvencija o zaštiti arheološkog naslijeđa (CETS 66), 1969, sukcesija (1994).
3. Konvencija o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa (CETS 104), 1979, Bosna i Hercegovina potpisala 17.11.2008.
4. Europska konvencija o povredama prema kulturnim (CETS 119), 1985, Bosna i Hercegovina nije potpisnica.
5. Konvencija o zaštiti graditeljskog naslijeđa Europe (CETS 121), 1985, sukcesija (1994).
6. Europska konvencija o zaštiti arheološkog naslijeđa (revidirana) (CETS 143), 1992, Bosna i Hercegovina potpisala 15.10.2008.
7. Europska konvencija o kinematografskoj komprodukciji (CETS 147), 1992, Bosna i Hercegovina potpisala 21.2.2005
8. Europska konvencija o krajoliku (CETS 176), 2000, Bosna i Hercegovina potpisala 9/4/2010
9. Europska konvencija o zaštiti audiovizuelnog naslijeđa (CETS 183), 2001, Bosna i Hercegovina potpisala 9/4/2010.
10. Protokol europske konvencije za zaštitu audiovizuelnog naslijeđa, o zaštiti televizijskih produkcija (CETS 184), 2001, Bosna i Hercegovina nije potpisnica.
11. Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturnog naslijeđa za društvo (CETS 199), 2005, Bosna i Hercegovina potpisala 15.10.2008.

„Ova analiza je kreirana kroz projekat održivosti civilnog društva u Bosni i Hercegovini koji realizuju *Centri civilnih inicijativa (CCI)* i *Centar za promociju civilnog društva (CPCD)*, a koji je podržan od *Američke agencije za međunarodni razvoj.*“

Copyright © 2015 Udruženje Akcija, sva prava pridržana.

Autori publikacije: **Akcija policy team**

Partner u projektu: **Fondacija Mediacentar Sarajevo (FMC)**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Ova analiza je omogućena zahvaljujući podršci američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Stavovi izneseni u ovoj analizi su isključiva odgovornost Udruženja Akcija i nužno ne predstavljaju stavove USAID-a ili američke vlade.

Akcija je neprofitna organizacija osnovana 1998. U svom pristupu Akcija nastoji zagovarati sistemske promjene u sektoru kulture u BiH. To se može postići insistiranjem na znanju i kompetencijama, oslanjanjem na relevantne policy analize, advocacy aktivnosti, umrežavanje i edukativne programe. Akcija promovira kulturu kao javno dobro fokusirajući se na njen potencijal za društvenu koheziju, emancipaciju, obrazovanje kao i značaj njene uloge za ekonomski razvoj države i društva u cjelini.

E-mail: info@akcija.org.ba

Web: www.akcija.org.ba